

Op 27-jarige leeftijd stierf op Zondag 18 Maart l.l. in het Academisch ziekenhuis te Utrecht, de heer Eduard Schoenmakers, die van 1942-1947 aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht als assistent verbonden was. Gedurende deze 5 jaren heeft de heer Schoenmakers van de gelegenheid geprofiteerd om zich op de studie van bepaalde

diergroepen toe te leggen. Zo had hij de lokale slakkenfauna terdege onder de knie, en deed op dit gebied diverse interessante vondsten.

Ook op zijn excursies naar de kleigroeven van Tegelen heeft hij voor het museum een paar unieke stukken weten te verzamelen, waarvan dienen gememoreerd te worden een schildpadcarapax en een kaakfragment van een Felide (beschreven door Dr. A. Schreuder, resp. in *Natuurhistorisch Maandblad*, jrg. 35, 1946, pag. 58 en 72; en in *Geologie en Mijnbouw* jrg. 11, 1949, pag. 115, idem jrg. 12, 1950, pag. 88).

In 1944 werd onder zijn leiding te Amby een begin gemaakt met het vangen van vogels ten dienste van het Ringstation „Maastricht en Omstreken”. De resultaten over de jaren 1944 tot en met 1947 werden vastgelegd in het *Natuurhistorisch Maandblad* Jrg. 39, 1950, pag. 28.

In 1943 was Schoenmakers een der oprichters van de vogelbeschermingswacht „Maastricht en Omstreken”, waarvan hij vanaf het begin de ijverige secretaris was.

Bij de leden van het Natuurhistorisch Genootschap was de heer Schoenmakers zeer gezien om zijn sympathiek karakter en zijn hulpvaardigheid.

Moge hij rusten in vrede.

AANVULLING.

In het Paddenstoelennummer *Natuurhistorisch Maandblad*, Jrg. 40, no. 1—2 is bij het artikel „Enkele mycologische excursies in Zuid-Limburg” op pag. 4, de auteursnaam J. Daams weggewallen.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN te Maastricht op Woensdag 7 Februari 1951.

Aanwezig de dames van der Mijll Dekker, Minis-van de Geyn, Zr M. Christilla, Zr M. Juliette, Smeets, Berendschot en de heren Willemse, van Rummelen, Kruytzer, Nijst, Brans, Wassenberg, Br. Maurentius, Schoenmakers, Onstenk, Maessen, Stevens, Br. Agatho, Otten, Leysen, Janssen, Gregoire, Beaulen, van Noorden, Holstege, Geytenbeek en Sondeyker.

De Voorzitter vraagt bij de opening de aandacht voor het volgende :

„Het bestuur stelt voor om Rector Cremers te benoemen tot Erevoorzitter van ons genootschap. Zoals U bekend is, is hij reeds Lid van verdienste, maar wij zijn van mening dat hem, na zovele jaren voorzitterschap de titel van Ere-voorzitter ten volle toekomt. Ik behoef niet uit te weiden over de vele verdiensten die hij voor ons Genootschap heeft, over de toewijding en zorg die hij nog steeds daarvoor ontplooit, dit alles is U meer dan bekend. De kroon op dit werk zal zijn het erevoorzitterschap van het genootschap dat hem zo dierbaar is, en ik vraag de vergadering of zij hiermee kan instemmen.”

Een algemeen applaus geeft het unaniem gevoelen van de vergadering weer met dit bestuursvoorstel.

De Voorzitter vervolgt dan :

„Ik zou verder even een woord willen zeggen ter nagedachtenis aan ons medelid, Dr. D. Mac Gillavry, die in de ouderdom van 81 jaar is overleden. Voor mij persoonlijk zit aan deze grote entomoloog een herinnering vast, die de richting van mijn liefhebberij-studie, de Orthoptera, heeft bepaald. Omstreeks 1910 verscheen in de *Levende Natuur* een oproep aan alle insectenverzamelaars, om aan Dr. Mac Gillavry ter determinatie toe te zenden de rechtyleugelige insecten, die in Nederland gevonden waren. Ik was toen medisch student in Amsterdam en interesseerde mij voor deze groep van insecten.

Met mijn collectie toog ik naar de P. C. Hooftstraat, waar hij toen woonde. Reeds de volgende dag kreeg ik bericht, dat in mijn verzameling een voor de Nederlandse fauna niet bekende soort was gevonden, nl. *Stenobothrus lineatus*, afkomstig uit Kunrade, alwaar ik het dier had gevangen. Uit dit, voor mij verheugend en stimulerend nieuws, volgde vanzelfsprekend

een verder persoonlijk onderhoud en er werd overeengekomen dat ik de Nederlandse soorten voor het Tijdschrift van Entomologie zou bewerken.

Dit artikel verscheen in 1917 en werd later gevolgd door meerdere supplementen. Mijn liefde voor deze groep insecten was nu voor goed gewekt en, tot op heden, nu ik overgeschakeld heb naar vertegenwoordigers van deze familie uit andere werelddelen, heeft mijn enthousiasme nog niets ingeboet.

Dr. Mac Gillavry was ons allen bekend als een vurig entomoloog, die in het begin veel verzamelde uit alle groepen en dit materiaal ter beschikking stelde van anderen, die bepaalde groepen tot hun speciale studie hadden uitverkoren. Wanneer men de literatuur dan ook naslaat, steeds zal men zijn naam tegenkomen als verzamelaar. Hij was in de entomologie van ons land een all-round man; hij verzamelde en bestudeerde alle orden en had een zeer uitgebreide kennis van de vele interessante soorten die in ons land voorkomen. Op latere leeftijd heeft hij zijn collecties aan verschillende musea geschonken, maar hij bleef steeds geïnteresseerd in alles op het gebied der entomologie.

Bovendien heeft hij een enorme entomologische bibliotheek weten samen te stellen, waarvan hij het grootste deel, enige jaren geleden, geschonken heeft aan de Bibliotheek der N.E.V., terwijl tevens een fonds werd gesticht voor de aankoop van oude entomologische werken en ontbrekende nummers van tijdschrift-series.

Met hem is een hulpvaardig, vriendelijk en hoogstaand man ten grave gedaald. Hij ruste in vrede".

Vervolgens vraagt de voorzitter wie der aanwezigen het woord verlangt.

De conservator laat hierop enkele gewone krijtfofossielen passeren afkomstig uit de groeve Curfs te Geulhem, uit Neer-Canne en uit de Sibber bouwsteen, die bij de restauratie van de kathedraal te Roermond gebruikt werd. In een blok met de Ammoniet *Hamites cylindraceus*, gevonden in de St. Pietersberg, (dd. H. M. Brouwer, Zeist) is zowel de steenkern als de afdruk van de geribbelde schaal te zien. Uit de Maas, resp. te Berg en te Roermond werden 2 zwerfstenen opgebaggerd, n.l. de brachiopod *Productus giganteus* uit het Viséén en de ammoniet *Perisphinctes* uit de Jura.

De heer Maassen uit Montfort schrijft het volgende :

Op 25 December 1950 zag ik de kleine bonte specht op Annadaal vlak bij de opzichterswoning, een paar dagen later trof ik op hetzelfde landgoed twee zwarte spechten, die zeer schuw waren. Er lagen vingerlange houtspaanders onder de door hen bewerkte boom. Op 7 Januari 1951 zag ik er de grote bonte specht en de groene specht. Tijdens de sneeuwperiode in December 1950 zag ik te Montfort tientallen kepen benevens opvallend veel boekvinken. De kuifmees kwam tot half November van het vorig jaar in vrij grote getale op het „Sweeltje” alhier voor; later in de tijd heb ik ze niet meer gezien. In December van het vorig jaar zag ik op Annadaal enige keren een boommarter; ook de wezel is daar algemeen; er werden in het afgelopen seizoen in totaal 41 stuks gevangen, allen in zomerkleed.

De heer van Noorden heeft de onderstaande mossen meegebracht van de volgende vindplaatsen :

Aulacomnium androgynum uit vochtige weiden onder Musschemig nabij de grote weg Heerlen—Hoensbroek (gem. Heerlen), 27-2-'45

Bartramia pomiformis op nagenoeg loodrechte berm gericht op het N. onder overhangende planten, weg van Lichtenberg—O.N. IV Mijn onder Schaesberg (achter kasteel Heihof) 12-11-1950.

Georgia pellucida op eikestomp in hellingbos Bunde, 7-1-1951.

Op 7-1-1951 vond ik dit mos op vrij veel plaatsen in het zanderig gedeelte van dit bos.

Pogonatum aloides op loodrechte wand, van holleweg in hellingbos, Bunde; gericht op het Noorden; standplaats leemhoudend zand, 22-10-1950

Pogonatum nanum op steil wandje aan de voet van een helling gericht op het zuiden, roodachtig grof zand; Grachterwegje te Schaesberg, 26-11-1950

Deze groeiplaats is nogal droog in tegenstelling met standplaats van de vorige soort, hoewel laatstgenoemde door gras afgeschermd is.

Trichocolea tomentella, op hellingmoeras en waterloop in Bunderbos tussen *Mnium undulatum* en *Fissidens osmundoides*.

Deze soort is volgens de heer Barkman (Rijksherbarium, Leiden), die ik dankbaar ben voor de controle mijner determinatie's, slechts eenmaal in Zuid-Limburg gevonden en wel 100 jaar geleden door Franquet. Dit levermos is ook in de rest van ons land zeldzaam.

De Voorzitter feliciteert de heer van Noorden met de mooie vondsten en wenst hem toe dat dit succes hem zal stimuleren, om op de ingeslagen weg voort te gaan, ook al zal de weg soms veel obstakels bieden!

De Voorzitter vertoont vervolgens een levende sprinkhaan, met Italiaanse bloemkool ingevoerd en gevangen in Eygelshoven. Het is een ♂ van *Anacridium aegyptium* L., een soort die in Zuid-Europa dikwijls schadelijk is voor moesgroenten. Tevens laat hij enige larven van de knoflookpad zien, gevangen door Broeder Arnoud nog vrij laat in het seizoen n.l. op 5 October 1950, in de omtrek van Heerlen, benevens een larve van *Triton alpestris* Lam., ook aldaar gevangen op 4 October 1950. Een van de larven van de knoflookpad vertoont een merkwaardige afwijking aan de poten, twee blaasvormige gezwellen, de z.g. metatarsusknobbels, waarmee het dier zich achteruit in een losse bodem kan ingraven. Wat betreft het voorkomen van dit dier in Limburg vindt men in de Fauna van Nederland (1927) alleen vermeld de vindplaats Merkelbeek.

Naar aanleiding van deze mededeling zoekt de heer Onstenk om vooral de nieuwe vindplaats van de knoflookpad niet in het verslag te willen vermelden, daar spr. juist een zeer onaangename ervaring met de bekendmaking van een vindplaats heeft opgedaan. „Ik heb n.l.” aldus spr. „de secretaris van Lacerta de broedplaats gewezen van de vuursalamander. Een en ander evenwel onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat deze plaats niet gepubliceerd zou worden, daar het dier in ons land zeer zeldzaam is en door de meeste terrariumhouders zeer begeerd wordt. Deze belofte werd mij dan ook gegeven. Men verzekerde mij, dat er alleen bewijsmateriaal nodig was, daar een der leden een overzicht samenstelde betreffende de geografische verspreiding van reptielen en amfibieën in Nederland.

In het maandblad Lacerta, jrg. 9, 4 Jan. 1951 werd echter bedoelde vindplaats bekend gemaakt, nota bene met foto van de beek waar de larven zijn gevonden! Het is mij bekend, dat verschillende leden van de terrariumvereniging Lacerta, 's zomers speciaal naar het Zuiden komen om hier zeldzame beesten voor hun terrarium te vangen. Meer dan eens heb ik hier tegen gewaarschuwd, zelfs in Lacerta! Jammer genoeg zonder resultaat.”

Wat betreft het voorkomen van Salamanderlarven in najaar en winter deelt de heer Onstenk nog het volgende mede:

Op 28 Augustus 1948 werden mij door Drs. van Nieuwenhoven verschillende larven getoond van de kleine-, de grote- en de alpensalamander, welke door hem op dien datum gevangen waren in de omgeving van Eckelrade. In dezelfde poeltjes vond hij tegelijkertijd nog volwassen exemplaren van de kleine- en de grote watersalamander in prachtkleed.

Gedurende een wandeling in de omgeving van Geulle, November 1945, vond ik in een koude bron een paar exemplaren van de bruine landkikvors in copula. Overwinterende larven van de vroedmeesterpad werden meer dan eens door mij in de buurt van Epen en Bemelen gevonden. In September 1950 ontving ik van Broeder Agatho enige padden en kikkerlarven. De diertjes waren nog zeer klein. Het waren enkele larven van de vroedmeesterpad, terwijl de overige waarschijnlijk larven waren van de bruine landkikvors. Jammer genoeg lieten de laatsten zich niet groot brengen.

Gedurende een excursie met dr Terhal werden door ons op 19 October 1946 in een drinkbak in het Gerendal nog talrijke larven van de alpensalamander gevonden”.

De heer Jos. Janssen weet nog op te merken, dat hij in 1946 4 à 5 ex. en in 1948 3 ex. van de moerasschildpad in het stroomgebied van de Rode Beek gezien heeft.

Pater Sterke uit Wittem, schrijft dat het aantal reigers dat de winter doorbrengt rond de bronnetjes van de Eiserbeek en de vijver van het kasteel van de familie Merkelbach in Wittem, de laatst 3 jaren is opgelopen van 2 tot 15 stuks. Een groot deel van hun rantsoen zullen deze vogels wel oplopen op de forellenkwekerij te Gulpen, die ze bij nacht geregeld met een bezoek vereren.

Na deze gevarieerde agenda sluit de Voorzitter tegen 8 uur de vergadering.

te Heerlen op Woensdag 14 Februari 1951.

Aanwezig de dames Janssen, Freyser, Vaartjens, van Heur, Jongmans en de heren van Rummelen, van Loo, Jongen, Coonen, Mientjes, Kuyper, Broeder Arnoud, Adams, Wasmans, Eenens, Rutten, Bour, Bruna, Dijkstra en Bück.

De heer Jongen hield een lezing over ruimte en tijd. Achtereenvolgens werden behandeld: sterrenbeelden, planeten, kometen, melkweg, sterrennevels.

Daarna werd uitvoeriger stilgestaan bij de sterrentijd, bij de helderheid, kleur, samenstelling en het ontstaan en uitdoven van sterren. Vervolgens werd een filmpje over dit onderwerp vertoond en aan de hand hiervan een en ander verduidelijkt en aangevuld. Wegens de betrokken hemel kon de aangekondigde excursie door het hemelruim niet plaatsvinden. Talrijke vragen, welke gesteld werden, bewezen, dat dit onderwerp in de smaak gevallen was.

Wegens het vergevorderde uur moest het verdere programma van deze avond beperkt worden. Dr. Bruna vertoonde een maretak en vertelde iets over de levenswijze van deze plant.

De heer van Loo liet een eigenaardig gevormde bloeiwijze van een Calla (Aronskelk-familie) zien. De stengel was in het bezit van twee scheden, terwijl de bloeiwijze in tweeën gespleten was. Ook deelde hij het volgende mede over de Koreaanse den:

Abies Koreana komt uit Zuid-Korea en is voor het eerst in 1907 door Tacquet op het eiland Quelpaert ontdekt. Later ontdekte Nakai dezelfde soort in het Chirisan gebergte en hield ze voor *Abies nephrolepis*. In 1905 waren reeds zaden verzameld door Fauric op Quelpaert en aan de kwekerij Vilmorin te Parijs gestuurd. Deze dacht aanvankelijk met *Abies Veitchii* te doen te hebben. Later bleek echter, dat genoemde soorten tot de species *Koreana* behoorden. Thans komt *A. Koreana* meer en meer in cultuur voor, omdat hij in een beplanting een attractie is door zijn talrijke kegels, die hij al op jeugdige leeftijd draagt.

Tot slot werden nog enkele meikevers rondgegeven, met de mededeling, dat deze niet diep overwinterd hadden.

Mededelingen van de Commissie inzake Wetenschappelijk Onderzoek van de Sint-Pietersberg, No. 13.

EEN MERKWAARDIGE VORM VAN *LAMIAM* ALBUM L.

door
Dr S. J. VAN OOSTSTROOM
(Rijksherbarium, Leiden)

In het Nederlandsch Kruidkundig Archief, deel 54, 1947, p. 111—114 werd door mij onder de naam var. *caudatum* een eigenaardige vorm van *Lamium album* L., de witte dovenetel, beschreven en afgebeeld, die afkomstig was uit de tuin van het 2e Gemeentelijke Gymnasium te 's-Gravenhage en die ik ontving van de heer W. L. Varossieau, destijds leraar in de Natuurlijke Historie aan dit gymnasium.

Fig. 1. Type-exemplaar van *Lamium album* L. var. *caudatum* Van Ooststr.